

Opinia
Związku Miast Polskich
w sprawie
**Europejskiej Agendy Miejskiej
i projektu Paktu Amsterdamskiego**

Związek Miast Polskich, będąc rzecznikiem opracowania przez Polskę (po raz pierwszy w historii) Krajowej Polityki Miejskiej, z uwagą obserwuje także proces powstawania podobnego dokumentu w Unii Europejskiej, uczestnicząc w tym procesie za pośrednictwem europejskich struktur samorządowych.

Pierwszym ważnym dokumentem międzynarodowym, jaki odnosi się w sposób zintegrowany do złożonej problematyki obszarów zurbanizowanych, jest **Europejska Karta Miejska**, przyjęta przez Stałą Konferencję Władz Lokalnych i Regionalnych Europy (dziś CLRAE) przy Radzie Europy w dniu 18 marca 1992 w Strasburgu. Jest to jedyny - jak dotąd - dokument, który w sposób całościowy, zintegrowany opisuje rolę władz publicznych, w tym lokalnych, w kształtowaniu polityki miejskiej. Dokument ten został wydany w polskim tłumaczeniu przez Związek Miast Polskich w styczniu 1996 roku.

Wszystkie przyjmowane później dokumenty dotyczące miast, począwszy od Karty Lipskiej (2007), stanowią zawsze kompromis różnych podejść, często odnosząc się tylko do niektórych aspektów polityki miejskiej. Dzieje się tak, ponieważ państwa członkowskie Unii Europejskiej mają zróżnicowane podejście do tej problematyki, od zmarginalizowanego w Skandynawii (gdzie stopień decentralizacji spraw i finansów publicznych jest tak wysoki, że miasta nie otrzymują już wsparcia z centrum), poprzez zdekoncentrowane w krajach federalnych (gdzie politykę miejską prowadzą władze regionalne, np. landy w Niemczech), do priorytetowego np. we Francji, gdzie istnieje oddzielne ministerstwo ds. miast, mimo równoległego funkcjonowania resortów sektorowych, obejmujących istotne aspekty problematyki miejskiej.

Prezentowana obecnie Europejska Agenda Miejska, a wraz z nią projekt Paktu Amsterdamskiego, który ma być przyjęty 30 maja br., była przedmiotem długotrwałych prac w strukturach Unii Europejskiej, w których opiniowaniu Związek Miast Polskich uczestniczył w ramach swojego członkostwa w europejskiej federacji krajowych organizacji samorządowych, jaką jest Rada Gmin i Regionów Europy (CEMR). CEMR dwukrotnie opiniował kolejne wersje projektu Agendy.

Odnosząc się do nadesłanych przez Ministerstwo Rozwoju projektów trzeba podkreślić, że:

- podobnie jak poprzednie wersje, nie odnoszą się one do problematyki miejskiej w sposób całościowy,
- nie zawierają propozycji programów operacyjnych, które mogłyby służyć realizacji polityki miejskiej UE,
- są nadmiernie obciążone odniesieniami sytuacyjnymi, zwłaszcza do obecnego kryzysu imigracyjnego.

W stosunku do projektu Agendy Miejskiej wnosimy następujące uwagi:

- 1) Jeżeli Pakt Amsterdamski ma być sygnowany także przez burmistrzów miast europejskich, których liczna obecność w dniu 30 maja br. w Amsterdamie jest spodziewana, należy rozważyć zmianę redakcyjną, polegającą na zastąpieniu sformułowania „*The Ministers agree*” innym brzmieniem. Jeśli natomiast obecność burmistrzów ma być tylko symboliczna, zmiana nie będzie potrzebna (ze wszystkimi konsekwencjami). Uważamy, że dokument sygnowany przez ministrów i burmistrzów miałby dużo większe znaczenie, ponieważ całościowa polityka miejska składa się z polityki władz centralnych i regionalnych wobec miast oraz polityki samych miast.
- 2) W rozdziale II (tematy priorytetowe) niewłaściwe jest sformułowanie **pierwszego priorytetu** (9.1). Powinien on brzmieć np.: „*Inclusion of inhabitants socially, or economically excluded (therein refugees and migrants)*”. Problematyka włączenia dotyczy bowiem nie tylko obecnych uchodźców i migrantów, ale także – co wykazały wydarzenia w Paryżu, Brukseli i innych miastach Europy sprzed kilku lat – innych osób od dawna mieszkających w danych państwach, posiadających ich obywatelstwo. Wątpliwości budzi także kolejność wyszczególnionych priorytetów.
- 3) Pierwsze „partnerstwa”, wymienione w punkcie 11.2, powinny dotyczyć trzech pierwszych tematów (ze zmienionym j.w. sformułowaniem dotyczącym osób wykluczonych) oraz „**urban mobility**”, która w warunkach wielu europejskich miast jest wciąż wielkim wyzwaniem, a jego efektywne rozwiązanie przyczyni się także do zmniejszenia zanieczyszczenia powietrza.
- 4) Idea prowadzenia konkretnych działań w trybie **partnerstw** (współpracy różnych poziomów władz publicznych oraz innych interesariuszy) jest co do zasady właściwa (umożliwia podejście zintegrowane), jednak bardzo trudna pod względem operacyjnym. Aby mogła być praktycznie zrealizowana, wymaga konkretnych działań i środków, a także rozwiązań strukturalnych. Projekt Paktu oraz odnośny załącznik nie zawierają konkretnych propozycji w tym zakresie, co znacznie zmniejsza szanse skutecznego działania partnerstw.
- 5) Również formuła zarządzania Agendą, opisana w p.16 jako „*EU Urban Agenda Board*”, jest zdefiniowana jako „**informal forum**”, co znacznie zmniejsza szansę efektywnego działania. Efektem takiego podejścia jest brak w rozdziale VII konkretnych zobowiązań (poza organizowaniem co dwa lata konferencji CITIES) dla Komisji Europejskiej, która ma jedynie zapewnić „**technical assistance**” dla partnerstw.

W świetle powyższego projekt Paktu jest raczej deklaracją podkreślającą rosnące znaczenie problematyki miejskiej w Europie, a nie programem konkretnych działań na rzecz miast.

Poznań, 9 marca 2016 r.

Andrzej Porawski
dyrektor Biura ZMP